

מגילת רות מבוארת על פי המלבי"ם

חג השבועות תשע"ה

שתי הלכות ביום

לימוד יומי בדואר אלקטרוני ישיר

מס' עמותה: 580550333

© כל הזכויות שמורות לארגון

שתי הלכות ביום

0765-404-360

office@2halachot.org

א וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפֶט הַשְּׁפֹטִים וַיְהִי רָעַב בָּאָרֶץ וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה לָגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו: **ב** וַיֵּשֶׁב הָאִישׁ אֶלְיִמְלֵךְ וַיֵּשֶׁב אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי וַיֵּשֶׁב שְׁנֵי-בָנָיו מַחְלֹן וְכָלְיוֹן אֶפְרַתִּים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי-מוֹאָב וַיְהִיו-שָׁם: **ג** וַיָּמָת אֶלְיִמְלֵךְ אִישׁ נַעֲמִי וַתֵּשֶׂאֶר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ: **ד** וַיֵּשְׁאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבִיּוֹת שָׁם הָאֶחָת עֲרָפָה וַיֵּשֶׁב הַשְּׁנִית רֹות וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים: **ה** וַיָּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם מַחְלֹן וְכָלְיוֹן וַתֵּשֶׂאֶר הָאִשָּׁה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ: **ו** וַתָּקָם הִיא וְכָלְתֶּיהָ וַתָּשָׁב מִשְׁדֵּי מוֹאָב כִּי

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

מהמיוחסים שבשבט יהודה, המכונים 'אפרתים' על שם אפרת אשת כלב בן יפונה. וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי מוֹאָב, והגם שבתחילה באו רק כדי לגור שם לזמן קצר, הרי אחרי שהגיעו לשם החליטו בדעתם להשאר שם לצמיתות, וַיְהִיו שָׁם.

(ג) כיון שהחליטו להשאר בחוץ לארץ הענישם הקדוש ברוך הוא, ותחילה ירדו מנכסיהם ונעשו עניים, אך עדיין לא לקחו מוסר, ולכן וַיָּמָת אֶלְיִמְלֵךְ אִישׁ נַעֲמִי - מת תחילה אלימלך, מחמת שהוא היה עיקר הגורם ליציאה וההתגוררות בחוץ לארץ, ונעמי לא נענשה כיון שלא יצאה ברצונה אלא הוכרחה לצאת אתו, בהיותו 'איש נעמי', כלומר, בעלה המושל עליה, וַתֵּשֶׂאֶר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ.

(ד) לאחר שמת אלימלך הוסיפו הבנים לחטוא, ולא רק שלא חזרו לארץ ישראל, אלא וַיֵּשְׁאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבִיּוֹת, ולא גיירו אותם, שָׁם הָאֶחָת עֲרָפָה, ואותה נשא כליון, שהיה הצעיר שביניהם, ולא זו בלבד שאחיו הגדול לא מחה בו על כך, אלא עשה אף הוא כמעשיו, וַיֵּשֶׁב הַשְּׁנִית רֹות, ואותה נשא מחלון, הגדול שביניהם, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים, ודבר זה מראה שכבר התייאשו לגמרי מלחזור לארץ ישראל.

(ה) ומחמת כן הענישם הקדוש ברוך הוא, וַיָּמָתוּ גַם שְׁנֵיהֶם, מַחְלֹן וְכָלְיוֹן, ותחילה מת מחלון הגדול, מחמת חטא עצמו ומחמת שלא מחה באחיו הצעיר, ואחר כך מת כליון הצעיר, וַתֵּשֶׂאֶר הָאִשָּׁה לְבָדָה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ, ומֵאִישָׁהּ, והיא לא נענשה בעצמה, כיון שלא רצתה כלל לצאת לחוץ לארץ, וגם כשהיתה שם היתה דעתה תמיד לחזור לארץ ישראל.

(ו) וַתָּקָם הִיא וְכָלְתֶּיהָ - היא ושתי כלותיה גמרו בדעתם לעזוב את המקום, ובזה היתה דעתם שווה, כיון שחשבו שמזלם במקום הזה רע, ועליהם לעזוב את המקום, וַתָּשָׁב מִשְׁדֵּי מוֹאָב - ונעמי רצתה מיד

אמרו חכמים במדרש, ששמואל הנביא כתב את מגילת רות כדי להודיע את ייחוסו של דוד המלך, שהוא שורש כל המלכות בישראל, וכפי שמפורט בסיום המגילה. והמגילה פותחת בסיפור המעשה כיצד אירע שהתחברה רות המואביה למשפחת אלימלך, ומתוך כך התגלגל הדבר שהתגיירה ונישאה לבועז, ומהם יצאה מלכות בית דוד. הפסוק הראשון שבמגילה מרמז בקצרה על הסיבות שהיו לאלימלך ומשפחתו לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ:

(א) וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפֶט הַשְּׁפֹטִים - מעשה זה אירע בתקופת השופטים, קודם שהיה מלך בישראל, ובאותו זמן לא זו בלבד שלא היה מלך, אלא לא היה אפילו שופט אחד הממונה על כל הארץ, אלא היו שופטים רבים בארץ, באופן שכל הרוצה היה נעשה שופט, וכיון שכך לא היה מוראו של שופט על כל העם, אלא איש הישר בעיניו יעשה, וַיְהִי רָעַב בָּאָרֶץ, ובזמן כזה מתאספים העניים ומכריחים את העשירים לתת להם מזון, כיון שאין מלך או שופט גדול אשר יפיל מוראו על העם, וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה, כיון שהיה עשיר ופחד שהעניים יכריחוהו לתת להם מזון, ויטלו את כל ממונו, ויצא מארץ ישראל לָגוֹר באופן זמני בְּשָׂדֵי מוֹאָב, כאדם המתגורר לזמן קצר במקום אחר, וכאילו אינו גר בבית אלא בשדה, הוּא, וְאִשְׁתּוֹ, וּשְׁנֵי בָנָיו [ואמנם, אף שהיה זה זמן רעב, לא היו עוד בני אדם מישראל שיצאו לחוץ לארץ מלבדו].

(ב) וַיֵּשֶׁב הָאִישׁ אֶלְיִמְלֵךְ, ומלבד שהוא עצמו היה מפורסם בשמו, גם בני משפחתו היו מפורסמים וידועים בשם, וַיֵּשֶׁב אִשְׁתּוֹ נַעֲמִי, וַיֵּשֶׁב שְׁנֵי בָנָיו מַחְלֹן וְכָלְיוֹן, וכיון שהיו מפורסמים בחשיבותם ועשירותם פחדו מהעניים, וגם מחמת כן נענשו על יציאתם, כיון שבכך הפילו את ליבם של ישראל ביציאתם לחוץ לארץ, אֶפְרַתִּים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה -

שָׁמְעָה בְּשִׁדְהָ מוֹאָב כִּי־פָקַד ה' אֶת־עַמּוֹ לַתֵּת לָהֶם לֶחֶם: ז וַתֵּצֵא מִן־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר הָיְתָה־שָׁמָּה וּשְׁתֵּי כְלוּתֶיהָ עִמָּה וַתֵּלְכֶנָּה בְּדֶרֶךְ לָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה:
ח וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְשְׁתֵּי כְלוּתֶיהָ לִכְנֹה שְׁבֹנָה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּה יַעֲשֶׂה ה' עִמָּכֶם
חֶסֶד כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִם־הַמֵּתִים וְעַמְדִּי: ט יִתֵּן ה' לָכֶם וּמִצָּאֵן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית
אִשָּׁה וַתִּשָּׁק לָהֶן וַתִּשָּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה: י וַתֹּאמְרֶנָּה לָּהּ כִּי־אֵתָךְ נָשׁוּב לְעַמְּךָ:
יא וַתֹּאמֶר נַעֲמִי שְׁבֹנָה בְּנָתִי לָמָּה תֵּלְכֶנָּה עִמִּי הָעוֹד־לִי בָּנִים בְּמַעֲי וְהָיוּ לָכֶם
לְאֻנָּשִׁים: יב שְׁבֹנָה בְּנָתִי לָכֵן כִּי זָקַנְתִּי מִהָיוֹת לְאִישׁ כִּי אָמַרְתִּי יֵשׁ־לִי תִקְוָה גַם
הָיִיתִי הַלֵּילָה לְאִישׁ וְגַם יָלַדְתִּי בָּנִים: יג הֲלָהֶן תִּשְׁבְּרֶנָּה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הַלָּהֶן
תַּעֲגֹנָה לְבִלְתִּי הָיוֹת לְאִישׁ אֶל בְּנָתִי כִּי־מֵר־לִי מֵאֹד מִכֶּם כִּי־יֵצֵאָהּ כִּי יֵדֶהּ:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

שהן עשו, הוסיפה ובירכה אותן שיתן להן ה' מתנה, יתן ה' לָכֶם, ומִצָּאֵן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִשָּׁה - כל אחת תינשא לאיש ותמצא שם מנוחה, ולא תהיינה עוד אלמנות, וַתִּשָּׁק לָהֶן נשיקה של פרידה, וַתִּשָּׂאנָה קוֹלָן וַתִּבְכֶּינָה.

(ז) וַתֹּאמְרֶנָּה לָּהּ הכלות לנעמי, איננו הולכות עמך לארץ יהודה רק כדי ללוות אותך, כִּי אֵתָךְ נָשׁוּב לְעַמְּךָ, כיון שבדעתנו לגור עמך בין בני עמך, אך עדיין לא היה בדעתן להתגייר, אלא רק לגור בין בני ישראל.

(יא) וַתֹּאמֶר להן נַעֲמִי, שְׁבֹנָה בְּנָתִי, לָמָּה תֵּלְכֶנָּה עִמִּי, והרי בני עמי לא יתחתנו עמכן, בהיותכן גויות. ואם תחשבו שאני ארצה להשיא לכן את בני, כיון שכבר הייתן כלותי, הָעוֹד לִי בָּנִים בְּמַעֲי, וְהָיוּ לָכֶם לְאֻנָּשִׁים, ואמרה כן בדרך מליצה, וכי אני מטמינה במעיי בנים גדולים הראויים לישא אתכן.

(יב) ועתה הוסיפה שגם אין טעם שיחכו שתוליד בנים באמת, ולכן אמרה שְׁבֹנָה בְּנָתִי, לָכֵן, כִּי זָקַנְתִּי מִהָיוֹת לְאִישׁ, והרי איני עתידה כלל להנשא ולא להוליד בנים. ואפילו כִּי אָמַרְתִּי יֵשׁ לִי תִקְוָה, גַּם הָיִיתִי הַלֵּילָה לְאִישׁ - אפילו אם אנשא הלילה לאיש, וְגַם יָלַדְתִּי בָּנִים.

(יג) הֲלָהֶן תִּשְׁבְּרֶנָּה - וכי תמתינו להם עד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ, הֲלָהֶן תַּעֲגֹנָה - וכי מחמת בנים אלו תמתינו לְבִלְתִּי הָיוֹת לְאִישׁ - שלא תתחתנו עם אדם אחר. אֶל בְּנָתִי - אללִי לי בנותי, כִּי מֵר לִי מֵאֹד [יותר] מִכֶּם, כִּי יֵצֵאָהּ בִּי יָד ה' - כי כילה בי ה' את כל מכותיו, בי ובבעלי ובבני, יותר מכן.

לשוב לארץ ישראל, אך כלותיה עדיין לא החליטו כן בדעתם [ולכן לגבי ה'שיבה' לארץ ישראל נאמר רק 'ותשב'], כִּי שָׁמְעָה בְּשִׁדְהָ מוֹאָב מהרוכלים שבאו מארץ ישראל למכור דברים במואב, כִּי פָקַד ה' אֶת עַמּוֹ, לַתֵּת לָהֶם לֶחֶם, וכיון שבאה נעמי מתחילה רק מחמת הרעב, ורק כדי להתגורר זמן קצר בשדה מואב, רצתה עתה לחזור לארץ ישראל.

(ז) וַתֵּצֵא מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה, וּשְׁתֵּי כְלוּתֶיהָ עִמָּה, שגם הם רצו לצאת מאותו מקום, אך בתחילה היתה דעתם ללכת לגור במקום אחר בארץ מואב, אך כשהיו כבר בדרך, והגיעו לסוף ארץ מואב, וַתֵּלְכֶנָּה בְּדֶרֶךְ לָשׁוּב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה - רצו גם כלותיה לבוא עימה לארץ יהודה.

(ח) ובתחילה חשבה נעמי שכוונתן רק ללוות אותה בדרכה לארץ יהודה, ואחר כך לשוב לארץ מואב, וַתֹּאמֶר נַעֲמִי לְשְׁתֵּי כְלוּתֶיהָ, לִכְנֹה אִשָּׁה לְבֵית אִמָּה, כי כמו שהיה לכן טוב להיות עימי, שהייתי לכן כמו אם, כך יהיה לכן טוב אצל אימותיכם האמיתיות. ואל תחשובנה שמוטל עליכן לגמול עימי חסד וללוות אותי, כיון שכבר עשיתן עימדי חסדים רבים, ועל כן יַעֲשֶׂה ה' עִמָּכֶם חֶסֶד, כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם עִם הַמֵּתִים וְעַמְדִּי, שהייתן טובות אליהם ואלי, ואינכן צריכות כעת להוסיף וללוות אותי, וכיון שה' אינו מקפח שכר כל בריה, אם כן בודאי ישיב לכן כגמולכן, ויעשה עמכן חסד כמו שעשיתן עימנו.

(ט) ומלבד מה שיגמול להן ה' חסד תמורת החסד

י' וּתְשִׁנָּה קוֹלָן וּתְכַפִּינָה עוֹד וּתְשַׁק עֲרָפָהּ לַחֲמוּתָהּ וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ: טו' וּתֹאמֶר הִנֵּה שָׁבָה יְבֻמָּתְךָ אֶל-עַמָּהּ וְאֶל-אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרַי יְבֻמָּתְךָ: טז' וּתֹאמֶר רוּת אֶל-תַּפְּגְעִי בִּי לְעִזְבֹּךְ לָשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ כִּי אֶל-אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלַי וּבְאִשְׁרֵי תִלְיִנִי אֶלֵּין עִמָּךְ עַמִּי וְאֱלֹהֶיךָ אֱלֹהֵי: יז' בְּאִשְׁרֵי תִמּוּתֵי אֲמוּת וְשֵׁם אֶקְבֵּר בָּהּ יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֵה יוֹסִיף כִּי הַפְּוֹת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֶךָ: יח' וְתֵרָא כִּי-מִתְאַמְצָת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ וּתַחְדָּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ: יט' וּתִלְכְּנָה שְׁתֵּייהֶם עַד-בּוֹאָנָהּ בֵּית לָחֶם וַיְהִי כְּבּוֹאָנָהּ בֵּית לָחֶם וּתְהִם כָּל-הָעִיר עָלֶיהָ וּתֹאמְרָנָה הִזָּאת נַעֲמִי: כ' וּתֹאמֶר אֲלֶיהָ אֶל-תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי קְרָאנִי לִי מֵרָא

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

כִּי רֹאיתִי וְהִבֵּנִי שֶׁאִם אֲשֶׁר בְּגוֹיוּתִי, הִרֵי הַפְּוֹת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינֶךָ, כִּי אִף שֶׁבְּעוֹדֵנו חַיּוֹת אֲנוּ מִחוּבְרוֹת יַחַד בְּאֵהֶבָה, הִרֵי לֵאחֹר הַמּוּוֹת תַּעֲלֶה נִשְׁמַתְךָ וּתִדְבֵּק בְּאַלּוּקֵי הַרוּחוֹת, וְאֲנִי אֲדַחֵה לְמַחִיצַת הַגּוֹיִים, וְלִכֵּן רְצוֹנִי לְהִתְגַּיֵּר, כְּדֵי שֶׁגַּם לֵאחֹר הַמּוּוֹת לֹא אֶפְרֵד מִמֶּךָ. וּבְדַבְרֵי אֱלֹהֵי גִילְתָּה שֶׁהִיא מְבִינָה וּמֵאֲמִינָה בְּעִיקְרֵי הַיְּהוּדוּת, שֶׁהֵם מִצִּיאוֹת ה' וְאַחֲדוּתוֹ, שֶׁהִיא אֲמִרָה 'אַלּוּקִיךָ אֱלֹהֵיךָ', וּמִקְבֻלָּתָהּ עַל עַצְמָהּ תּוֹרַת וּמִנְהַגֵּי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמִרָה 'בְּאִשְׁרֵי תִלְכִּי אֵלַי', כְּלוֹמַר שֶׁאֵלַי בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה. וְכֵן הָאֲמִינָה בְּהַשְׁאֵרַת הַנֶּפֶשׁ וּבַעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁאֲמִרָה 'בְּאִשְׁרֵי תִמּוּתֵי אֲמוּת וְשֵׁם אֶקְבֵּר'.

(יח) וְתֵרָא נַעֲמִי כִּי מִתְאַמְצָת הִיא לָלֶכֶת אִתָּהּ, וְהִבֵּינָה שֶׁכּוֹנֶנֶתָ לְהִתְגַּיֵּר בְּלֵב שָׁלֵם, וּתַחְדָּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ, כִּי הַהֲלָכָה, שֶׁלֵּאחֹר שֶׁהָבֵא לְהִתְגַּיֵּר מִתְעַקֵּשׁ עַל כֵּךְ אֵין מוֹסִיפִים לְרַפּוֹת אֶת יָדָיו, אֵלֹא מִקְבֻלִּים אוֹתוֹ.

(יט) וּתִלְכְּנָה שְׁתֵּייהֶם עַד בּוֹאָנָהּ בֵּית לָחֶם, וַיְהִי כְּבּוֹאָנָהּ בֵּית לָחֶם, וְשֵׁם הַכִּירוּ אֶת נַעֲמִי כְּאִשָּׁה עֹשִׂיָה הַמּוֹקֶפֶת תְּמִיד בְּבִנֵי מִשְׁפַּחָה וְעַבְדִּים וּשְׁפָחוֹת, וּתְהִם כָּל הָעִיר עָלֶיהָ, וּתֹאמְרָנָה הִזָּאת נַעֲמִי, שֶׁבָּאָה כַּעַת לְבַדָּה עִם כִּלְתָּהּ, כְּשֶׁתִּי עֲנִיּוֹת עֲזוּבוֹת.

(כ) וּתֹאמֶר אֲלֶיהָ נַעֲמִי, אֵל תִּקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, שֶׁנִּשְׁמַע מִכֵּךְ שֶׁאֵין מִתְפַּלְאוֹת עַל עֲנִיּוּתָהּ מִצַּד עַצְמוֹ, אֵלֹא מִצַּד שֶׁהִיא 'נַעֲמִי', וּרְק בִּיחָס לְעִשְׂרִיתָהּ הַגְּדוּלָּה שֶׁהִתְנָה בְּעֶבֶר הִיא נִחְשָׁבֶת עֲנִיָּה [וְאִזּוּ יִתְּנָה שִׁישׁ לָהּ מִעֵט כֶּסֶף וְזָהָב, וְאִף עַל פִּי כֵן יִשׁ לְהַתְפַּלֵּא עַל יְרִידָתָהּ מִעֲשִׂירוֹתָהּ הַגְּדוּלָּה], אֵלֹא קְרָאנִי לִי מֵרָא, שֶׁהִיא אֲנִי עֲנִיָּה לְגַמְרִי, בְּאוֹפֵן שֶׁהָעֲנִיּוֹת שֶׁלִּי עֲתָה הִיא עֲנִיּוֹת גְּדוּלָּה מִצַּד עַצְמָהּ, גַּם אִם לֹא

(יד) וּתְשִׁנָּה קוֹלָן וּתְכַפִּינָה עוֹד, וּתְשַׁק עֲרָפָהּ לַחֲמוּתָהּ נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרִידָה, כִּיּוֹן שֶׁעוֹרְפָהּ הִתְכוּוֹנָה לָלֶכֶת לְאַרְץ יְהוּדָה לְתוֹעֵלֶת עַצְמָהּ, וְכִיּוֹן שֶׁהִבִּינָה שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָהּ שֵׁם תוֹעֵלֶת, חֲזָרָה בָּהּ, וְרוּת דְּבָקָה בָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁכּוֹנֶנֶתָ הִתָּה לְהִדְבֵּק לְטוֹב שֶׁבְּנַעֲמִי, וְלִכֵּן לֹא נִמְנָעָה מִלְּלֶכֶת עִמָּה גַם כַּעַת.

(טו) וּתֹאמֶר נַעֲמִי לְרוּת, הִנֵּה שָׁבָה יְבֻמָּתְךָ אֶל עַמָּהּ וְאֶל אֱלֹהֶיהָ, כִּי לֹא הִיא בִּדְעָתָה לְהִתְגַּיֵּר, שׁוּבִי גַם אֶת אַחֲרַי יְבֻמָּתְךָ.

(טז) וּתֹאמֶר רוּת אֶל נַעֲמִי, אֵל תַּפְּגְעִי בִּי - אֵל תַּפְּצִירִי בִּי לְעִזְבֹּךְ, כִּי אֲנִי רוֹצָה לְהַפְרִיד מִמֶּךָ, אֲבָל גַּם אִם תִּגְרַמִּי לִי לְעוֹזְבֶּךָ, לֹא תִגְרַמִּי לִי לָשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ, כִּי אִם לֹא תִגְיִירִי אוֹתִי בְּעַצְמָךְ אֵלַי אַחֲרִיךָ לְאַרְץ יְהוּדָה וְאַתְּגִיִּיר עַל יְדֵי אַחֲרִים. וְאֵל תַּחֲשָׁבִי שֶׁסִּיבַת הַלִּיכָתִי לְאַרְץ יְהוּדָה שׁוֹנָה מִסִּיבַת הַלִּיכָתִי לְשֵׁם, כִּי אֵל אֲשֶׁר תִּלְכִּי אֵלַי - אוֹתוֹ רְצוֹן הַגּוֹרֵם לָךְ לָלֶכֶת לְאַרְץ יְהוּדָה הוּא גַם רְצוֹנִי, כִּי כְּמוֹ שֶׁאֵת הוֹלָכָה לְשֵׁם כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוֹת הַתְּלוּיֹת בְּאַרְץ וּלְשִׁמּוֹר אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת, כֵּךְ גַּם אֲנִי הוֹלָכָה לְשֵׁם כְּדֵי לְהִתְגַּיֵּר וּלְשִׁמּוֹר אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת. וְכֵן אֵל תַּחֲשָׁבִי שֶׁתְּכִלִּית הַלִּיכָתִי הִיא כְּדֵי שֶׁאֲנִשָּׂא לְאָדָם עֹשִׂיר וְכִדּוּמָהּ, וּבְאִשְׁרֵי תִלְיִנִי אֶלֵּין, כְּמוֹ גֵרִים בְּאַרְץ, מִחֲמַת עֲנִיּוּתָם, כִּי כָּל תְּכִלִּית הַלִּיכָתִי הִיא מִחֲמַת שֶׁעִמָּךְ עַמִּי וְאֱלֹהֵיךָ אֱלֹהֵי, כִּי כִּבְר תַּפְשִׁיתִי אֶת תּוֹרַת אֱלֹהֵיךָ וּמִנְהַגֵּי עַמָּךְ, וְאֲנִי כְּאִחָת מִיִּשְׂרָאֵל.

(יז) וְעִיקַר הַלִּיכָתִי הִיא כְּדֵי שֶׁבְּאִשְׁרֵי תִמּוּתֵי אֲמוּת - שֶׁאֲמוּת מוֹת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם אֶקְבֵּר, בְּאַרְץ הַקּוֹדֵשׁ, עִם הַצַּדִּיקִים הַמּוֹכֵנִים לְקוֹם בְּתַחֲיִית הַמֵּתִים לְחַיֵּי נִצָּח, וְהוֹסִיפָה וּנִשְׁבַּעָה, כֵּה יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֵה יוֹסִיף, שֶׁזֶּוּ בְּלִבְד תְּכִלִּית הַלִּיכָתִי,

כִּי־הִמָּר שְׂדֵי לִי מְאֹד: כֹּא אֲנִי מְלֹאָה הַלֵּכְתִּי וְרִיקָם הִשְׁיבֵנִי ה' לָמָּה תִקְרָאנָה לִי נַעֲמִי
וְה' עָנָה בִּי וְשְׂדֵי הָרַע לִי: כב וַתָּשָׁב נַעֲמִי וְרוּת הַמּוֹאָבִיָּה כָלְתָהּ עִמָּה הַשָּׂבָה מִשְׂדֵי
מוֹאָב וְהָמָּה בָּאוּ בֵּית לָחֶם בְּתַחֲלַת קָצִיר שְׁעָרִים:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

התרה בי שאיטיב את דרכי, שאם לא כן יטול לי את כל אשר לי, וְשְׂדֵי הָרַע לִי, כי השליכני ממרומי ההצלחה אל העוני והדלות, שאז הכאב והצער גדולים יותר.

(כב) וַתָּשָׁב נַעֲמִי - חזרה נעמי לנחלה שעזבה בארץ ישראל בשעה שיצאה משם, וְרוּת הַמּוֹאָבִיָּה כָלְתָהּ עִמָּה, הַשָּׂבָה מִשְׂדֵי מוֹאָב, שגם לה היתה זכייה בשדה מצד בעלה, שירש את חלק אביו, וְהָמָּה בָּאוּ בֵּית לָחֶם בְּתַחֲלַת קָצִיר שְׁעָרִים, ואף שהיתה להם שדה, הרי לא יכלו להספיק לזורעה כעת, בזמן הקציר.

נתייחס לכך שבעבר הייתי עשירה, כִּי הִמָּר שְׂדֵי לִי מְאֹד.

(כא) עתה הוסיפה ואמרה שאף מלכתחילה לא היה ראוי לקוראה בשם נעמי, כי יש אדם שהיה בתחילה עשיר ואחר כך ירד מנכסיו, אך אצלי כל העשירות שהיתה לי מתחילה היתה כדי לגרום לי צער גדול בירידתי מנכסי, אֲנִי מְלֹאָה הַלֵּכְתִּי, בעושר ובעל ובנים, וכל זה היה במטרה ליטול ממני את כל זה, וְרִיקָם הִשְׁיבֵנִי ה', ואם כן מה שהייתי מלאה בתחילה הרי זה מגדיל יותר את צערי עתה, ואם כן, לָמָּה תִקְרָאנָה לִי נַעֲמִי, וְה' עָנָה בִּי - ה'

ב וַלְנַעֲמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ אִישׁ גִּבּוֹר חֵיל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ וּשְׁמוֹ בְּעֹז: ^א וַתֹּאמֶר רֹת הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל־נַעֲמִי אֶלְכֶּה־נָּא הַשָּׂדֶה וְאֶלְקָטָה בְּשִׂבְלִים אַחֲרֵי אֲשֶׁר אֲמָצֵא חֵן בְּעֵינָיו וַתֹּאמֶר לָהּ לְכִי בָתִּי: ^ב וַתֵּלֶךְ וַתְּבוֹא וַתִּלְקָט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַיָּקָר מְקָרָהּ חֲלֶקֶת הַשָּׂדֶה לְבָעֹז אֲשֶׁר מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ: ^ג וַהֲנִה־בָּעֹז בָּא מִבֵּית לֶחֶם וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכְךָ ה': ^ד וַיֹּאמֶר בָּעֹז לְנַעֲרֹ הַנֹּצֵב עַל־הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת: ^ה וַיַּעַן הַנַּעֲרָה הַנֹּצֵב עַל־הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה הִיא הַשָּׂבָה עִם־נַעֲמִי מִשְׁדֵּי מוֹאָב: ^ו וַתֹּאמֶר אֶלְקָטָה־נָּא וְאֶסְפַּתִּי

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

מאת ה', שהגיעה לחלקת השדה לבעז, אשר ממִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ.

(ד) ובדרך כלל לא היה בועז בא לשדותיו, והנה אירע באותו יום דבר חדש, שבעז, שהתמנה לשופט באותו זמן, בא אל השדה מבית לֶחֶם, לאחר שתיקן הוא והסנהדרין שיהא אדם שואל בשלום חבירו בשם ה', כדי לקבוע בליבם שה' משקיף עליהם תמיד ורואה את מעשיהם ואת הנהגותיהם בין אדם לחבירו, וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַקּוֹצְרִים יְבָרְכְךָ ה', כפי התקנה שיהא אדם שואל ומשיב שלום חבירו בשם ה'.

(ה) בשעה שהיה שם בועז כבר הספיקה רות לאסוף שיבולים רבות מהלקט, וצירפה אותם לעומרים, וכשראה אותה בועז, חשב שהיא אשתו או בתו של אחד הקוצרים, ואותו קוצר גירש את כל העניים כדי שהיא תוכל ללקט לבד, והניח לה גם ליטול עומרים שלמים מהשדה, שלא כדין, וַיֹּאמֶר בָּעֹז לְנַעֲרֹ הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים, לְמִי מהקוצרים שייכת הנַעֲרָה הַזֹּאת.

(ו) וַיַּעַן הַנַּעֲרָה הַנֹּצֵב עַל הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר, אין היא קרובה של אחד מהקוצרים, אלא נַעֲרָה מוֹאֲבִיָּה היא, ואף שאין נותנים לקט לעניים גויים, הרי היא הַשָּׂבָה עִם נַעֲמִי מִשְׁדֵּי מוֹאָב, והתגיירה כדין, ומגיע לה לקט.

(ז) והמשיך הנער והסביר לבעז כיצד אספה תבואה רבה כל כך, וַתֹּאמֶר - אמרה רות בליבה, אֶלְקָטָה נָּא את הלקט הנופל לקוצרים, וכיון שליקטה לבדה בשדה זה הצליחה לאסוף שיבולים רבות, וְאֶסְפַּתִּי

(א) וַלְנַעֲמִי מוֹדַע לְאִישָׁהּ - היה אדם שהוא אוהבו של בעלה, ובן דודו, אִישׁ גִּבּוֹר חֵיל מִמִּשְׁפַּחַת אֱלִימֶלֶךְ, וּשְׁמוֹ בְּעֹז, ואף על פי שהיתה נעמי יכולה לבקש ממנו שיכלכל אותה ואת כלתה, ובודאי לא היה משיב פניה ריקם, מכל מקום התביישה להתגלות אליו כעת בעניותה, והעדיפה לזכות במתנות העניים שנתנה לה התורה, והרי זה כפרנסה שנותן לה ה' באותו זמן.

(ב) עתה מתאר לנו הפסוק את צידקת רות וטוב מידותיה, וַתֹּאמֶר רֹת הַמּוֹאֲבִיָּה אֶל נַעֲמִי, אל תלכי את ללקט בשדות את מתנות העניים, כיון שמכירים אותך במקום זה, ויש בוששה גדולה לאדם עשיר שירד מנכסיו ללקט כאחד העניים, אלא אֶלכֶּה נָּא הַשָּׂדֶה - אלך אני אל השדה, וכיון שזה עתה באתי מארץ מואב ואין מכירים אותי כאן [ולכן מכנה אותה הפסוק 'רות המואביה'], לא אתבייש כל כך, וְאֶלְקָטָה בְּשִׂבְלִים - אטול את ה'לקט', והיינו השיבולים הנופלות לקוצרים, שהתירה התורה לעניים ללוקחם, ואין שאר העניים מקפידים על כך, כיון שיש שדות רבים, וכל אחד מלקט בשדה משלו, ועל ידי זה לא יפריעוני שאר העניים ממלאכתי, וגם אעשה זאת אַחֲרֵי בַעַל הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר אֲמָצֵא חֵן בְּעֵינָיו, שאראה שאינו מסתכל עלי בעין רעה. וַתֹּאמֶר לָהּ נַעֲמִי, לְכִי בָתִּי.

(ג) וַתֵּלֶךְ, ומיד כשהתחילה הליכתה הגיעה לשדה הקרובה לביתה, וַתְּבוֹא, וַתִּלְקָט בַּשָּׂדֶה אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים, כיון שלא היו עניים נוספים המלקטים באותה שדה, לכן יכלה ללקט מיד לאחר הקוצרים, וַיָּקָר מְקָרָהּ - נעשה לה מקרה המיוחד לצורכה

בַּעֲמָרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וַתָּבֹא וַתַּעֲמֹד מֵאֵז הַבֶּקֶר וְעַד־עֶתָּה זֶה שְׁבֻתָּהּ הַבֵּית מַעֲטָה וַיֹּאמֶר בָּעֵז אֶל־רוֹת הֲלֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי אֶל־תַּלְכִּי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה וְכֹה תִדְבָּקִין עִם־נַעֲרָתִי: ^ט עֵינֶיךָ בְּשָׂדֶה אֲשֶׁר־יִקְצְרוּן וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן הֲלֹא צִוִּיתִי אֶת־הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעָךָ וְצִמַּת וְהִלַּכְתְּ אֶל־הַכֵּלִים וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאָבוּן הַנְּעָרִים: ^י וַתִּפֹּל עַל־פָּנֶיהָ וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה וַתֹּאמֶר אֱלֹהֵי מִדּוּעַ מֵצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירָנִי וְאֲנֹכִי נִכְרִיָּה: ^{יא} וַיַּעַן בָּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ הֲגֵד הֲגֵד לִי כָּל אֲשֶׁר־עָשִׂיתְּ אֶת־חֲמוּתְךָ אַחֲרֵי מוֹת אִישׁךָ וַתַּעֲזֹבִי אֲבִיךָ וְאֶמְךָ וְאֶרֶץ מוֹלְדְּתְךָ וַתֵּלְכִי אֶל־עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם: ^{יב} יִשְׁלַם ה' פְּעֻלָּךְ וְתִהְיֶה מִשְׁכַּרְתְּךָ שְׁלָמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת־כְּנָפָיו: ^{יג} וַתֹּאמֶר אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי כִּי נַחֲמָתִנִּי וְכִי דַבַּרְתָּ עַל־לֵב שִׁפְחָתְךָ וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה כָּאֲחָת שִׁפְחָתֶיךָ: ^{יד} וַיֹּאמֶר לָהּ בָּעֵז

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

אֱלֹהֵי, הרי הנושא חן בעיני אחר הוא מפני שרואה בו עצמו מעשים טובים, או שהוא מכיר את משפחתו, ואם כן מדוע מֵצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְהַכִּירָנִי מצד מעשי הטובים, ומה הטוב אשר ראית בי. וְאֲנֹכִי נִכְרִיָּה, ואם כן אף מצד משפחתי איני ראויה לנשיאת חן.

(יא) וַיַּעַן בָּעֵז וַיֹּאמֶר לָהּ, הֲגֵד הֲגֵד לִי כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתְּ אֶת חֲמוּתְךָ אַחֲרֵי מוֹת אִישִׁיךָ, ואף על פי שבדרך כלל הכלה שונאת את חמותה, ובפרט לאחר מיתת בעלה, את עוזרת ומסייעת לה, והדבר מראה על טוב המידות וטוב הלב. ועוד הוגד לי, שהתגייירת לשם שמים, ולא לשם רווח כל שהוא, וַתַּעֲזֹבִי אֲבִיךָ וְאֶמְךָ וְאֶרֶץ מוֹלְדְּתְךָ, וַתֵּלְכִי אֶל עַם אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ תְּמוּל שְׁלֹשׁוֹם.

(יב) ועבור מה שעשית עם חמותך, יִשְׁלַם ה' פְּעֻלָּךְ. וכנגד מה שהתגייירת, וְתִהְיֶה מִשְׁכַּרְתְּךָ שְׁלָמָה מֵעַם ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת כְּנָפָיו.

(יג) אחרי שהסביר לה בועז מדוע מצאה חן בעיניו, וַתֹּאמֶר לוֹ רות, הלוואי שגם לעתיד אֲמַצְא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנִי, כִּי נַחֲמָתִנִּי בכך שאמרת לי ללקוט תמיד בשדך, ובזה הבטיח לה את מזונותיה, וְכִי דַבַּרְתָּ דְּבָרִי נִיחֻמִּים עַל לֵב שִׁפְחָתְךָ, לומר לי ששכרי גדול על כך שהתגיירתי, וְאֲנֹכִי לֹא אֶהְיֶה - איני מרגישה את עצמי אפילו כְּאֲחָת שִׁפְחָתֶיךָ.

(יד) בתוך כדי דבריהם הגיעה שעת האוכל, ובוועז אכל בשולחן אחד עם הקוצרים, וַיֹּאמֶר לָהּ בָּעֵז

בַּעֲמָרִים - ובכל פעם שהיתה לה כמות גדולה של שיבולים צירפה אותם לעומר, ואל תחשוב שגנבה עומר, כיון שלקטה אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים, וראו שלא לקחה כלום שלא כדין, ואף על פי כן אספה כמות גדולה, כיון שאספה זמן רב, וַתָּבֹא וַתַּעֲמֹד מֵאֵז הַבֶּקֶר וְעַד עֶתָּה, ולא נחה כלל, ורק עתה, זֶה שְׁבֻתָּהּ הַבֵּית מַעֲטָה - ישבה לנוח מעט בבית שבתוך השדה, המיוחד לקוצרים. ולכן הצליחה לאסוף כמות של עומרים שלמים.

(ח) וַיֹּאמֶר בָּעֵז אֶל רות, הֲלֹא שָׁמַעַתְּ בְּתִי אֶת דְּבָרֵי הַנַּעַר, וראית איך דנים אותך כאן לכף זכות, ולכן אֶל תֵּלְכִי לְלַקֵּט בְּשָׂדֶה אַחֵר, וְגַם לֹא תַעֲבוּרִי מִזֶּה - אל תעברי לשדה אחרת השייכת לי, כיון שיתכן ששם לא תמצאי חן בעיני הממונים על הקוצרים, ולכן תישארי בשדה זו, וגם בשדה זו היו שני צדדים, בצד אחד היו נערים קוצרים ובצד שני היו נערות קוצרות, ועד עתה היתה רות בצד של הנערים, ואמר לה בועז וְכֹה תִדְבָּקִין עִם נַעֲרָתִי - לך לצד שבו הנערות קוצרות, שזהו המקום הראוי לך יותר.

(ט) עֵינֶיךָ יִהְיוּ בְּשָׂדֶה אֲשֶׁר יִקְצְרוּן הַנְּעָרוֹת, וְהִלַּכְתְּ אַחֲרֵיהֶן, ואל תחששי שהנערים שבצד זה יקפידו על כך שאת עוזבת את הצד שלהם, כִּי הֲלֹא צִוִּיתִי אֶת הַנְּעָרִים לְבִלְתִּי נִגְעָךָ, ולא יעשו לך כל רע. וְצִמַּת - ואם תצמאי למים, אל תחששי, וְהִלַּכְתְּ אֶל הַכֵּלִים של המים, וְשִׁתִּית מֵאֲשֶׁר יִשְׁאָבוּן הַנְּעָרִים.

(י) וַתִּפֹּל רות על פָּנֶיהָ, וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֶרְצָה, וַתֹּאמֶר

לַעֲת הָאֵכֶל גָּשִׁי הָלַם וְאָכַלְתָּ מִן־הַלֶּחֶם וְטַבַּלְתָּ פֶתֶךְ בַּחֲמִץ וְתֵשֶׁב מִצַּד הַקְּצָרִים וַיֵּצֵבְט־לָהּ קָלִי וְתֹאכַל וְתִשָּׁבַע וְתִתֵּר: טו וְתָקַם לְלֶקֶט וַיֵּצֵא בָעֵז אֶת־נַעֲרָיו לֵאמֹר גַּם בֵּין הָעֹמְרִים תִּלְקָט וְלֹא תִכְלִימוּהָ: טז וְגַם שַׁלְתָּשְׁלוֹ לָהּ מִן־הַצִּבְתִּים וְעֹזְבֹתָם וְלִקְטָהּ וְלֹא תִגְעֲרוּ־בָהּ: יז וְתִלְקָט בַּשָּׂדֶה עַד־הָעֶרֶב וְתַחבֹּט אֶת אֲשֶׁר־לִקְטָהּ וַיְהִי כַּאֲפָה שְׁעָרִים: יח וְתִשָּׂא וְתָבֹא הָעִיר וְתֵרָא חֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר־לִקְטָהּ וְתוֹצֵא וְתִתֵּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר־הוֹתֵרָה מִשְׁבָּעָה: יט וְתֹאמֶר לָהּ חֲמוּתָהּ אֵיפָה לִקְטַתְּ הַיּוֹם וְאַנָּה עָשִׂיתִי יְהִי מִכִּירְךָ בָּרוּךְ וְתִגַּד לַחֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר־עָשִׂיתָה עִמּוֹ וְתֹאמֶר שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם בָּעֵז: כ וְתֹאמֶר נַעֲמִי לְכָל־תָּה בָּרוּךְ הוּא לָהּ אֲשֶׁר לֹא־עֹזֵב חֲסִדּוֹ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמֵּתִים וְתֹאמֶר לָהּ נַעֲמִי קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ מִגְּאֻלָּנוּ הוּא: כא וְתֹאמֶר

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

את התבן והמוץ, לכן ותחבט את אשר לקטה, להפריד את גרעיני התבואה מהפסולת, ויהי שיעור הלפט כאיפה שְׁעָרִים.

(יח) וְתִשָּׂא את התבואה, וְתָבֹא אל הָעִיר, וְתֵרָא חֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר לִקְטָהּ, שזו כמות גדולה שאינה מצויה בדרך כלל אצל העניים האוספים את מתנותיהם, וְתוֹצֵא רות וְתִתֵּן לָהּ אֶת אֲשֶׁר קָלִי וְלֶחֶם אֲשֶׁר הוֹתֵרָה מִשְׁבָּעָה, ודבר זה אינו מצוי אצל עניים המלקטים מתנות עניים, אלא מאכלים אלו ניתנים כשכר על עבודה.

(יט) וְתֹאמֶר לָהּ חֲמוּתָהּ, אֵיפָה לִקְטַתְּ הַיּוֹם, שהצלחת לאסוף כמות גדולה כל כך של תבואה, וְאַנָּה עָשִׂיתִי - היכן עבדת עבודה כל שהיא, שכתמורה לה קיבלת את הלחם והקליות, יְהִי מִכִּירְךָ בָּרוּךְ. וְתִגַּד רות לַחֲמוּתָהּ אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָה עִמּוֹ, כלומר, אמרה לה שאותו אדם החשיב את הנהגתה הטובה והתגירותה כמעשה טוב שנעשה עבורו, וכאילו מגיע לה על כך שכר ממנו, ומחמת כן נתן לה את הלחם והקליות, וְתֹאמֶר, שֵׁם הָאִישׁ אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמּוֹ הַיּוֹם, בָּעֵז, שהוא שופט ישראל, ומחמת כן הוא מחשיב את התגירותי כטובה שעשיתי לו עצמו, ומחמת כן נתן לי את הדברים הללו.

(כ) וְתֹאמֶר נַעֲמִי לְכָל־תָּה, בָּרוּךְ הוּא לָהּ, אֲשֶׁר לֹא עֹזֵב חֲסִדּוֹ אֶת הַחַיִּים, שהוא מפרנס אותנו, וְאֶת הַמֵּתִים, שבוודאי ייבם את רות ויקים את שם המת, וְתֹאמֶר לָהּ נַעֲמִי, קָרוֹב לָנוּ הָאִישׁ, ולכן הוא עושה עמנו חסד ומכלכל אותנו, מִגְּאֻלָּנוּ הוּא, ולכן בודאי ייבם אותך ויגאל את נפש המת.

לַעֲת הָאֵכֶל, גָּשִׁי הָלַם - התקרבי לכאן ושבי למעלה, ליד מקום מושבו של בועז, שהוא המקום החשוב, וְאָכַלְתָּ מִן־הַלֶּחֶם, וְטַבַּלְתָּ פֶתֶךְ - את פתיתי הלחם שתחתני כדי לאכול כעת תטבלי בַּחֲמִץ. אמנם רות לא ישבה למעלה במקום החשוב כפי שהציע לה בועז, אלא וְתֵשֶׁב מִצַּד הַקְּצָרִים, במקום שאינו חשוב כל כך, וַיֵּצֵבְט־לָהּ קָלִי - הושיט לה קליות לאכילה, וְתֹאכַל, וְתִשָּׁבַע, וְתִתֵּר - נשאר לה מזון יותר מכדי צרכה.

(טו) וְתָקַם לְלֶקֶט מִיַּד לְאַחַר הָאוֹכֵל, וַיֵּצֵא בָעֵז אֶת נַעֲרָיו לֵאמֹר, גַּם בֵּין הָעֹמְרִים תִּלְקָט - הניחו לה ללקט גם בין העומרים, וְלֹא תִכְלִימוּהָ - אל תבדקו אחריה אם גנבה איזה עומר, שבזה תביישו אותה שאתם חושדים בה בגניבה.

(טז) וְגַם שַׁלְתָּשְׁלוֹ לָהּ מִן הַצִּבְתִּים - הניחו עבורה עומרים שלמים כאילו אתם שוכחים אותם, כדי שהיא תיטול אותם, אמנם יש בכך חשש איסור, כיון שהיא תחשוב שזו 'שכחה' אמיתית הפטורה מן המעשר, ובאמת זו תבואה רגילה החייבת במעשר, ולכן הוסיף ואמר וְעֹזְבֹתָם - הפקירו את אותם עומרים, ובכך יהיו הם הפקר, הפטור מן המעשר, וְלִקְטָהּ - ותלקט לה בכל אופן שתרצה, גם אם אין זה לקט המותר לעניים לפי הדין, וְלֹא תִגְעֲרוּ בָהּ כלל, כיון שכוונתו היתה לפרנסה בכבוד.

(יז) אמנם היא לא נטלה עומרים, ואף לא ליקטה במקומות שאינם מותרים לפי הדין, אלא וְתִלְקָט רק בַּשָּׂדֶה עצמה עַד הָעֶרֶב, וכיון שלא רצתה לשאת עמה כמות גדולה של תבואה, כשאינה צריכה ממנה

רוֹת הַמּוֹאָבִיָּה גַם אֶכֶי־אִמִּי אֵלַי עִם־הַנְּעָרִים אֲשֶׁר־לִי תִדְבָּקִין עַד אִם־כָּלוּ אֶת כָּל־הַקֶּצִיר אֲשֶׁר־לִי: כב וְתֹאמַר נַעֲמִי אֶל־רוֹת כָּל־תָּהָּ טוֹב בְּתִי כִי תִצְאִי עִם־נַעֲרוֹתָיו וְלֹא יִפְגְּעוּ־בְךָ בַּשָּׂדֶה אַחֵר: כג וְתִדְבָּק בְּנַעֲרוֹת בָּעֵז לְלַקֵּט עַד־כָּלוֹת קִצִּיר־הַשְּׂעִרִים וּקְצִיר הַחֲטִיִּם וְתֵשֶׁב אֶת־חֲמוֹתָהּ:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

רות עם נעריו של בועז, אלא עם נערותיו, וְתֹאמַר נַעֲמִי אֶל רוֹת כָּל־תָּהָּ, טוֹב בְּתִי כִי תִצְאִי עִם נַעֲרוֹתָיו, ולא עם נעריו, וְלֹא יִפְגְּעוּ בְךָ בַּשָּׂדֶה אַחֵר, שלא תבואי לידי חשד.

(כג) וְתִדְבָּק רוֹת בְּנַעֲרוֹת בָּעֵז, לְלַקֵּט עַד כָּלוֹת קִצִּיר הַשְּׂעִרִים וּקְצִיר הַחֲטִיִּם, והיו אלו שלשה חודשים שצריכה הגיורת להמתין עד שתינשא לאדם מישראל, ולאחר גמר הקציר לא המשיכה לשהות עם חברותיה נערות בועז, אלא וְתֵשֶׁב אֶת חֲמוֹתָהּ.

(כא) וְתֹאמַר רוֹת הַמּוֹאָבִיָּה לנעמי, כסיוע לדבריה שבועז יעשה עמהם חסד, גַם כִּי אִמִּי אֵלַי בועז, עִם הַנְּעָרִים אֲשֶׁר לִי תִדְבָּקִין, עַד אִם כָּלוּ אֶת כָּל הַקֶּצִיר אֲשֶׁר לִי, ובאמת בועז אמר לה שתדבק עם נערותיו, אך כיון שהיתה ממואב, ששם אין מתרחקות הנערות מהנערים לא דקדקה בדבריה, ואמרה 'עם הנערים', ולכן מכנה אותה כאן הכתוב 'רות המואביה', כהסבר לכך שלא הבינה את דברי בועז.

(כב) אמנם נעמי הבינה שלא טוב הדבר שתדבק

ג א וַתֹּאמֶר לָהּ נַעֲמִי חֲמוּתָהּ בְּתִי הֲלֹא אֲבִקֶּשְׁלָךְ מִנוּחַ אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ: ב וְעַתָּה הֲלֹא בָעוּ מִדַּעַתָּנוּ אֲשֶׁר הָיִית אֶת־נַעֲרוֹתָיו הֵנָּה־הוּא זֶרָה אֶת־גֶּרְוֶן הַשְּׁעָרִים הַלֵּילָהּ: ג וְרַחֲצֵת | וְסָכַת וְשָׁמַת שְׁמִלְתֶּךָ עָלֶיךָ וְיִרְדָּתָּ הַגֶּרְוֶן אֶל־תּוֹדְעִי לְאִישׁ עַד כָּלְתוֹ לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת: ד וְיִהְיֶי בְּשָׁכְבוֹ וְיִדְעַתְּ אֶת־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת וְגִלִית מְרֻגְלָתוֹ וְשָׁכַבְתָּ וְהוּא יִגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין: ה וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ כָּל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֵלַי אֲעֹשֶׂה: ו וַתֵּרֶד הַגֶּרְוֶן וַתַּעַשׂ כְּכָל אֲשֶׁר־צִוְתָהּ חֲמוּתָהּ: ז וַיֵּאכֹל בָּעוּ וַיִּשְׁתּוּ וַיִּיטֵב לָבֹא וַיָּבֹא לִשְׁכַב בִּקְצֵה הָעֶרְמָה וַתָּבֹא בַלַּט וַתִּגַּל מְרֻגְלָתוֹ וַתִּשְׁכַּב: ח וְיִהְיֶי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּיחָרֵד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת וְהֵנָּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מְרֻגְלָתוֹ: ט וַיֹּאמֶר מִי־אַתָּה וַתֹּאמֶר אֲנֹכִי רֹות אִמְתֶּךָ וּפְרִשְׁתָּ כְּנַפְךָ עַל־אִמְתֶּךָ כִּי גֹאל אָתָּה: י וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתָּה לַה' בְּתִי הַיְטֵבְתָּ חֲסִידֶךָ

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

מְרֻגְלָתוֹ, וְשָׁכַבְתָּ, וְהוּא יִגִּיד לָךְ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין, האם הוא עצמו ישא אותך, או שיגאל אותך קרוב אחר ממשפחתו.

(ה) וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ רֹות, גם לאחר שבועז יאמר לי מה לעשות, אשמע רק בקולך, ולכן כָּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֵלַי אֲעֹשֶׂה.

(ו) וַתֵּרֶד רֹות אל הַגֶּרְוֶן אחרי שיצאו מהמקום כל הפועלים והקוצרים, ורק אחרי שהיתה לבדה בגורן וַתַּעַשׂ כְּכָל אֲשֶׁר צִוְתָהּ חֲמוּתָהּ, לסוך את עצמה וללבוש בגדי שבת.

(ז) וַיֵּאכֹל בָּעוּ, וַיִּשְׁתּוּ, וַיִּיטֵב לָבֹא, וַיָּבֹא לִשְׁכַב בִּקְצֵה הָעֶרְמָה שבתוך הגורן, וַתָּבֹא רֹות בַלַּט - בשקט, וַתִּגַּל מְרֻגְלָתוֹ, וַתִּשְׁכַּב.

(ח) וְיִהְיֶי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה הרגיש בה בועז, וַיִּיחָרֵד הָאִישׁ, כיון שחשב שזהו שד או רוח, ורצה לזעוק לעזרה, וַיִּלְפַּת - היא ליפפתו ואחזתו בזרועותיה, וְהֵנָּה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מְרֻגְלָתוֹ, כיון שהרגיש שיש לה שיער, ולרוחות אין שיער.

(ט) וַיֹּאמֶר לָהּ מִי אַתָּה, וַתֹּאמֶר לוֹ, אֲנֹכִי רֹות אִמְתֶּךָ, וכמו שהאדון צריך לישא את האמה העבריה, כך ראוי שאתה תישא אותי בתורת ייבום, כיון שאתה קרוב משפחתו וגואלו של בעלי, וּפְרִשְׁתָּ כְּנַפְךָ עַל אִמְתֶּךָ לישא אותי, כִּי גֹאל אָתָּה.

(י) וַיֹּאמֶר לָהּ בועז, בְּרוּכָה אַתָּה לַה' בְּתִי, הַיְטֵבְתָּ חֲסִידֶךָ הָאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן, כלומר, במה שנישאת לבעלך ובחרת אדם מישראל ולא גוי, הרי זה מעשה

עתה רצתה נעמי שבועז, שהוא קרוב משפחתם, ישא לאשה את רות, והיה בכך כעין 'יבום', כי לפי דין התורה אדם המת ללא בנים צריך אחיו לישא את אשתו, הרי שמצד עיקר הענין של יבום אף קרוב אחר הנושא את אשת המת ללא בנים מקיים את ענין היבום. אמנם הם התביישו לבקש בפירוש מבעוז, שהיה שופט ישראל וראש הסנהדרין שישא לאשה את רות המואביה, שהתגיירה רק עתה, ולכן ביקשו זאת ממנו בדרך רמז.

(א) וַתֹּאמֶר לָהּ נַעֲמִי חֲמוּתָהּ בְּתִי, הֲלֹא אֲבִקֶּשְׁ לָךְ מִנוּחַ - מקום מנוחה, והיינו שתינשאי לאיש, אֲשֶׁר יִיטֵב לָךְ גם בעולם הבא, על ידי שיהא זה אדם צדיק.

(ב) וְעַתָּה, הֲלֹא בָעוּ מִדַּעַתָּנוּ - קרוב משפחתנו הוא, אֲשֶׁר הָיִית אֶת נַעֲרוֹתָיו, ולכן לא יתפלאו הרואים אותך באה לשדה, כי יחשבו שבאת לראות את הנעשה בשדה, ולפגוש את נערותי חברותייך, וְהֵנָּה הוּא זֶרָה אֶת גֶּרְוֶן הַשְּׁעָרִים הַלֵּילָהּ.

(ג) וְרַחֲצֵת, וְסָכַת, וְשָׁמַת שְׁמִלְתֶּךָ עָלֶיךָ - תלבשי את בגדי השבת שלך, וְיִרְדָּתָּ אל הַגֶּרְוֶן, ששם אין הפועלים והקוצרים נמצאים, אלא בועז לבדו, ולשם תלכי בשקט באופן שלא יראה אדם שאת הולכת לשם, אלא יחשבו שהלכת לביתך, ותסתתרי שם בגורן, ששם ישהה בועז בלילה, אך אל תוֹדְעִי לְאִישׁ - לבועז עד כָּלְתוֹ - עד שיסיים לֵאכֹל וְלִשְׁתּוֹת.

(ד) וְיִהְיֶי בְּשָׁכְבוֹ לישון, ובודאי לא ישן בשדה הפתוח אלא בגורן המוקף מחיצות, וְיִדְעַתְּ אֶת הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב שָׁם לישון, וּבָאת, וְגִלִית

הָאֲחֵרֹן מִן־הָרָאוֹן לְבִלְתִּי־לָכֶת אַחֲרֵי הַבְּחוּרִים אִם־דָּל וְאִם־עָשִׁיר: יא וְעָתָה בָּתִּי
 אֶל־תִּירָאִי כֹל אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה־לָּךְ כִּי יוֹדֵעַ כָּל־שֹׁעַר עִמָּי כִּי אִשָּׁת חֵיל
 אָתָּה: יב וְעָתָה כִּי אֲמַנֶּם כִּי גֹאֵל אֲנֹכִי וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי: יג לִינִי |
 הַלִּילָה וְהִיא בִּבְקָר אִם־יִגְאָלָךְ טוֹב יִגְאָל וְאִם־לֹא יִחַפֵּץ לִגְאָלָךְ וְגִאֲלֶיךָ אֲנֹכִי
 חַיָּה' שְׂכָבִי עַד־הַבֶּקֶר: יד וְתִשְׁכַּב מְרֻלּוֹתָי עַד־הַבֶּקֶר וְתִקַּם בְּטָרֶם יָכִיר אִישׁ
 אֶת־רַעְיָהּ וַיֹּאמֶר אֶל־יֹדֵעַ כִּי־בָאָה הָאִשָּׁה הַגֵּרָא: טו וַיֹּאמֶר הִבִּי הַמִּטְפַּחַת
 אֲשֶׁר־עָלֶיךָ וְאַחֲזִיבָהּ וְתֵאחֲזֶה בָּהּ וַיִּמַּד שֵׁש־שְׁעָרִים וַיִּשֶׁת עָלֶיהָ וַיָּבֹא הָעִיר:
 טז וַתְּבוֹא אֶל־חַמּוֹתָהּ וְתֹאמַר מִי־אַתְּ בָּתִּי וְתַגְדֶּלָהּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לָּהּ הָאִישׁ:
 יז וְתֹאמַר שֵׁש־הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי כִּי אָמַר אֵלַי אֶל־תְּבוֹאִי רִיקָם אֶל־חַמּוֹתָי:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

תחששי שיסית אותי היצר לדבר עבירה, אלא נמתין עד למחר לראות אם יגאלך טוב או לא [ובאותו זמן עדיין לא גזרו חכמים על ייחוד עם אשה פנויה וטהורה, ולכן היו רשאים להשאר שניהם לבדם בגורן].

(יד) וְתִשְׁכַּב מְרֻלּוֹתָי עַד הַבֶּקֶר, וְתִקַּם בִּשְׁעָה מוקדמת בְּטָרֶם יָכִיר אִישׁ אֶת רַעְיָהּ, וַיֹּאמֶר בועז לנערו, אֵל יוֹדֵעַ - אל תודיע לשום אדם כִּי בָאָה הָאִשָּׁה אל הַגֵּרָא.

(טו) וַיֹּאמֶר בועז לרות, הִבִּי הַמִּטְפַּחַת אֲשֶׁר עָלֶיךָ, וְאַחֲזִי בָּהּ, וְתֵאחֲזֶה בָּהּ רות, וַיִּמַּד - וימדוד בועז שֵׁשׁ שְׁעָרִים - שישית סאה שעורים, שזהו שיעור סעודה אחת לרות ולנעמי, כדי לרמוז לה שעוד היום יגמר ענין נישואיה לטוב או לבועז, וכבר יהיה לה בית משלה לאכול בו את סעודת הערב, ואינה צריכה שיתן לה כעת אוכל עבור סעודת הערב, וַיִּשֶׁת - הניח עָלֶיהָ, וַיָּבֹא הָעִיר - בא בועז עמה אל העיר ללוותה, שלא יפגוש בה אחד מהבחורים, הלכו כל אחד לדרכו.

(טז) וַתְּבוֹא רות אֶל חַמּוֹתָהּ, ועדיין לא היה אור כדי להכירה, וְתֹאמַר לה נעמי, מִי אַתְּ בָּתִּי, וְתַגְדֶּלָהּ רות אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לָהּ הָאִישׁ, שאמר לה שיגאל אותה טוב או הוא בעצמו.

(יז) וְתֹאמַר לה רות, שֵׁשׁ הַשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה נָתַן לִי, אך לא בתורת קידושין, אלא כִּי אָמַר אֵלַי אֶל תְּבוֹאִי רִיקָם אֶל חַמּוֹתָי.

טוב, אך יתכן שנעשה מחמת שהיה בחור ונאה, אך במעשה האחרון, שבחרת להינשא לאדם זקן כמוני כדי לקיים את ענין היבום ולהקים שם לבעלך, הרי זה חסד גדול יותר שעשית, לְבִלְתִּי לָכֶת אַחֲרֵי הַבְּחוּרִים, אִם דָּל וְאִם עָשִׁיר, שאפילו בחור דל עדיף מאדם זקן, ובודאי היית מוצאת גם בחור עשיר שישא אותך.

(יא) וְעָתָה בָּתִּי, אף שאיני יכול לישא אותך מיד, אֶל תִּירָאִי - אל תפחדי ותחששי שאני דוחה אותך בקש ולא ארצה לישא אותך כלל, אלא כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמְרִי אֶעֱשֶׂה לָּךְ, שאם אני אהיה הגואל אשא אותך לאשה כרצונך, ואל תחששי שאנשי העיר יפצירו בי מחר שלא אעשה זאת ושאין זה לפי כבודי לישא גיורת, כִּי יוֹדֵעַ כָּל שֹׁעַר עִמָּי כִּי אִשָּׁת חֵיל אָתָּה, ובודאי כולם יסכימו לכך.

(יב) וביאר לה מדוע אינו יכול לישא אותה מיד, וְעָתָה, כִּי אֲמַנֶּם כִּי גֹאֵל אֲנֹכִי - אמת הדבר שאני קרוב למשפחת בעלך וראוי לגאול, וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל קָרוֹב מִמֶּנִּי, ותחילה צריכים לשאול אותו אם ירצה לישא אותך.

(יג) לִינִי כאן הַלִּילָה, וְהִיא בִּבְקָר, אִם יִגְאָלָךְ אותו גואל קרוב ששמו טוֹב, הרי יִגְאָל. וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לִגְאָלָךְ, וְגִאֲלֶיךָ אֲנֹכִי, חי ה' - נשבע הוא בשם ה' שיעשה כן ולא ידחה אותה, וכיון שרצתה לקום וללכת מיד, אמר לה שְׂכָבִי כאן עַד הַבֶּקֶר, ואל

יח וַתֹּאמֶר שְׁבִי בְתִי עַד אֲשֶׁר תִּדְעִין אֵיךְ יִפְּלֹ דָבָר כִּי לֹא יִשְׁקַט הָאִישׁ כִּי־אִם־כָּלָה הַדָּבָר הַיּוֹם:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

(יח) וַתֹּאמֶר לֵה נַעֲמִי, שְׁבִי בְתִי עַד אֲשֶׁר תִּדְעִין אֵיךְ יִפְּלֹ דָבָר, כִּי לֹא יִשְׁקַט הָאִישׁ כִּי אִם כָּלָה הַדָּבָר הַיּוֹם, וְהִבִּינָה זֹאת מִכֶּךָ שֶׁנִּתֵּן לָהּ רַק כְּדֵי סְעוּדָה אַחַת לַשְּׁתֵּיהֶן, וּבֹדָאִי כּוֹנֵנֶתוֹ שֶׁעוֹד הַיּוֹם תִּינָשָׂא רוּת.

ד « ובעז עֲלֶה הַשָּׁעַר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַגָּאֹל עִבֹר אֲשֶׁר דִּבֶּר-בָּעֵז וַיֹּאמֶר סוּרָה שְׂבֵה-פֹה פְּלָנִי אֶלְמָנִי וַיֵּסֶר וַיֵּשֶׁב: » וַיִּקַּח עֲשָׂרָה אַנְשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׂבוּ-פֹה וַיֵּשְׁבוּ: ג וַיֹּאמֶר לַגָּאֹל חֲלֻקַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאַחִינוּ לְאֵלִימֶלֶךְ מִכְרָה נַעֲמִי הַשֹּׁבֶה מִשָּׂדֶה מוֹאָב: ד וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֶגְלָה אֲזַנְךָ לְאֹמֶר קָנָה נָגֵד הַיֹּשְׁבִים וְנָגֵד זִקְנֵי עַמִּי אִם-תִּגָּאֹל גָּאֹל וְאִם-לֹא יִגָּאֹל הַגִּידָה לִּי וְאִדְעָה כִּי אֵין זֹלַתְךָ לַגָּאֹל וְאֲנֹכִי אֲחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֶגְאֹל: ה וַיֹּאמֶר בָּעֵז בְּיוֹם-קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיָּד נַעֲמִי וּמֵאֵת רוֹת הַמוֹאֲבִיָּה אִשְׁתְּ-הַמֶּת קְנִיתָ לְהָקִים שֵׁם-הַמֶּת עַל-נַחֲלָתוֹ: ו וַיֹּאמֶר הַגָּאֹל לֹא אוֹכַל לַגָּאֹל-לִי פֶן-אַשְׁחִית אֶת-נַחֲלָתִי גָאֹל-לְךָ אֶתָּה אֶת-גָּאֻלְתִּי כִּי לֹא-אוֹכַל לַגָּאֹל: ז וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל-הַגָּאֻלָּה וְעַל-הַתְּמוּרָה לְקִים כָּל-דְּבָר שְׁלָף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרַעְהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: ח וַיֹּאמֶר הַגָּאֹל לְבָעֵז קְנֵה-לְךָ וַיִּשְׁלַף נַעֲלוֹ: ט וַיֹּאמֶר בָּעֵז לְזִקְנִים וְכָל-הָעָם עֲדִים אֹתָם

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

לא יגאל, הגידה לי ואדעה, כי אין זולתך לגאול, ואנכי אחריך. ויאמר טוב, אנכי אגאל.

(ה) עתה גילה לו בועז שאינו יכול רק לקנות את חלק השדה של נעמי, אלא יצטרך להוסיף ולקנות את חלק השדה השני שנטלה רות בכתובתה, ובשונה מחלק השדה של נעמי הנקנה בכסף, הרי חלק השדה של רות נקנה רק על ידי שישא את רות לאשה, כדין יבום, ויאמר לו בועז, ביום קנותך השדה מייד נעמי, ומאת רות המואביה, אשת המת קנית - צריך אתה לקנות לאשה את רות, אשת המת, להקים שם המת על נחלתו, שנחלה זו תיקרא על שם המת.

(ו) ויאמר הגאל לבועז, כיון שלא אוכל לגאל לי, באופן שתהיה השדה לבדה על שמי, וגם צריך אני לישא את רות לאשה, הריני חושש פן אשחית את נחלתי, כיון שהוא חשב שגם מואבית אסורה להינשא לאדם מישראל, וחשש שאם ישאנה יהיו בניו פסולים, ולכן אמר לבועז, גאל לך אתה את גאלתי, כי לא אוכל לגאל.

(ז) וזאת לפנים בישראל, על הגאלה ועל התמורה - אם יגאל אדם שדה או יחליף שדה, לקים כל דבר בקנין גמור, שלף איש נעלו - [כפפה שעל יד ימינו (תרגום)] ונתן לרעהו, וזאת התעודה בישראל - זו היתה העדות בישראל לקיים כל קנין.

(ח) ויאמר הגאל לבועז, קנה לך את זכותי בגאולת נכסי אלימלך, וישלף נעלו.

(ט) ויאמר בעז לזקנים וכל העם, עדים אתם היום

(א) ובעז עלה השער - אל מקום מושב הסנהדרין, וישב שם, והיתה דעתו להזמין את הגואל הקרוב יותר, להציע לו שישא את רות, והנה אירע בהשגחת ה' דבר שלא היה רגיל להיות, שהגאל עבר שם, אשר דבר עליו בעז. ויאמר לו בועז סורה מדרכך ושבה פה פלני אלמני, ויסר מדרכו וישב שם, במקום הסנהדרין.

(ב) ויקח בועז עשרה אנשים מזקני העיר, ויאמר להם שבו פה, וישבו, כיון שנאמר בתורה 'לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם', ועד אותו דור היו סוברים שאיסור זה נאמר גם על עמוניות ומואביות, ואילו בועז קיבל מרביתו שההלכה היא שרק 'עמוני' ו'מואבי' אסורים, אבל 'עמונית' ו'מואבית' מותרות להינשא לישראלים, וידע שאחרי שיבוא לישא את רות לא יקבלו את דבריו, ולכן הקדים לומר הלכה זו בעוד שלא היה נוגע בדבר, כיון שהיתה רות מיועדת עתה לטוב, ורק אם לא ירצה טוב לישא אותה ישאנה בועז. וגם רצה שיהיו שם עשרה אנשים כדי לברך בפניהם ברכת חתנים.

(ג) ויאמר בועז לגאל, חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך, מכרה - רוצה למכור נעמי השבה משדה מואב.

(ד) ואני אמרתי, כיון שאיני רוצה שתיפול נחלת אחינו לאיש זר, אגלה אֲזַנְךָ לאמר, קנה את חלק השדה של נעמי נגד הישבים כאן ונגד זקני עמי, כיון שאתה קרוב ממני, והיה אם תגאל, גאל, ואם

הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאֵלִימֶלֶךְ וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נַעֲמִי: ֙ וְגַם אֶת-רוֹת הַמַּאֲבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם-הַמֶּת עַל-נַחֲלָתוֹ וְלֹא-יִכָּרֵת שֵׁם-הַמֶּת מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעֶר מְקוֹמוֹ עַד־כֵּן אַתֶּם הַיּוֹם: ֔ וַיֹּאמְרוּ כָּל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר וְהַזְקֵנִים עַד־כֵּן ה' אֶת-הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל-בִּיתְךָ כְּרַחֵל וּכְלָאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיָּהֶם אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה-חֵיל בְּאַפְרָתָה וּקְרֹא-שֵׁם בְּבֵית לָחֶם: ֖ וַיְהִי בֵּיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר-יִלְדָה תָמָר לִיהוּדָה מִן-הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֵּן ה' לָךְ מִן-הַנְּעִרָה הַזֹּאת: ֙ וַיִּקַּח בָּעֵז אֶת-רוֹת וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן ה' לָהּ הָרִיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן: ֔ וַתֹּאמְרָנָה הַנָּשִׁים אֶל-נַעֲמִי בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: ֖ וְהָיָה לָךְ לְמַשִּׁיב נָפֶשׁ וּלְכֹלֵל אֶת-שִׁיבְתְּךָ כִּי כָלִיתְךָ אֲשֶׁר-אַהֲבִיתְךָ יִלְדָתוֹ אֲשֶׁר-הָיָא טוֹבָה לָךְ מִשְׁבָּעָה בָּנִים: ֙ וַתִּקַּח נַעֲמִי אֶת-הַיֶּלֶד וַתִּשְׁתָּהוּ בְּחִיקָהּ וַתְּהִי-לוֹ לְאִמָּנָת: ֔ וַתִּקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכֵנּוֹת שֵׁם לְאִמּוֹר יֶלֶד-בֶּן לְנַעֲמִי וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אָבִי-יֵשִׁי אָבִי דָּוִד:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

כִּי קָנִיתִי אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאֵלִימֶלֶךְ, וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן, מִיַּד נַעֲמִי.

(י) ועוד הזמינם לעדות מיוחדת על דבר נוסף, וגם את רות המאבִיָּה אֵשֶׁת מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה, לְהָקִים שֵׁם הַמֶּת עַל נַחֲלָתוֹ, וְלֹא יִכָּרֵת שֵׁם הַמֶּת מֵעַם אֲחִיו וּמִשְׁעֶר מְקוֹמוֹ, עַד־כֵּן אַתֶּם הַיּוֹם.

(יא) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר, וְהַזְקֵנִים, עַד־כֵּן. והוסיפו לברכו שלש ברכות, יִתֵּן ה' אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בִּיתְךָ כְּרַחֵל וּכְלָאָה, שהן היו בנותיו של לבן הרשע, וזכו להינשא ליעקב אבינו, ומאחר שנכנסו לביתו נעשות אמהות לכל ישראל, אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיָּהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, ואף רות המואבִיָּה, הגם שהיא גיורת, כיון שנכנסה לבית צדיק כמותך, תזכה לבנות בית נאמן בישראל. והוסיפו לברך את בועז בעצמו, וַעֲשֵׂה חֵיל בְּאַפְרָתָה, וּקְרֹא שֵׁם בְּבֵית לָחֶם - שיתפרסם שמו לתפארת מקומו.

(יב) והוסיפו לברך את הבנים שיוולדו לו ממנה, שאף על פי שהם נולדו על ידי יבום, ונקראים על שם המת, מכל מקום יתייחסו אליך, ועל זה אמרו וַיְהִי בֵּיתְךָ כְּבֵית פֶּרֶץ אֲשֶׁר יִלְדָה תָמָר לִיהוּדָה, שאף על פי שגם שם היה זה מענין היבום של ער ואונן, בכל זאת התייחס פרץ ליהודה, וגם כאן יתייחסו אליך הבנים שיהיו לך מן הַזֶּרַע אֲשֶׁר יִתֵּן ה' לָךְ מִן הַנְּעִרָה הַזֹּאת.

(יג) וַיִּקַּח בָּעֵז אֶת רוֹת - קידש אותה לאשה [כי אף שביבום ממש שעושה אחי המת, אין צורך בקידושין חדשים, הרי כאן לא היה זה יבום ממש, ולכן הוצרך לקדשה כמו שמקדשים כל אשה] וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, וַיָּבֵא אֵלֶיהָ, וַיִּתֵּן ה' לָהּ הָרִיוֹן מִיַּד, בהשגחה פרטית [כי מבעלה הראשון, שהיה בחור, לא ילדה בעשר שנים, ומבועז שהיה זקן הרתה מִיַּד], וַתֵּלֶד בֶּן.

(יד) וַתֹּאמְרָנָה הַנָּשִׁים אֶל נַעֲמִי, בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ גָּאֵל הַיּוֹם, כי נשמתו של בנך, מחלון, היא עצמה מגולגלת בבן זה, וגם לעתיד לבא יהיה מגדולי האומה, וַיִּקְרָא [-יתפרסם] שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל.

(טו) וְהָיָה לָךְ לְמַשִּׁיב נָפֶשׁ - ובן זה הוא שהשיב את נפש מחלון לעולם הזה, וּלְכֹלֵל אֶת שִׁיבְתְּךָ - והוא גם כן יכלכל אותך בזקנותך, כִּי כָלִיתְךָ אֲשֶׁר אַהֲבִיתְךָ יִלְדָתוֹ, אֲשֶׁר הָיָא טוֹבָה לָךְ מִשְׁבָּעָה בָּנִים, ושניהם יחד, כלתך ובנה יכלכלו את שיבתך.

(טז) וַתִּקַּח נַעֲמִי אֶת הַיֶּלֶד, וַתִּשְׁתָּהוּ בְּחִיקָהּ, וַתְּהִי לוֹ לְאִמָּנָת, כי באמת הוא היה נפש בנה ממש.

(יז) וַתִּקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכֵנּוֹת שֵׁם לְאִמּוֹר, יֶלֶד בֶּן לְנַעֲמִי, כי באמת לפי סוד הגלגול והיבום הוא נפש בנה בעצמו, וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד, על שם זה שעתידי הוא לעבוד את ה'. הוא אָבִי יֵשִׁי, אָבִי דָּוִד.

יח וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת פְּרֶץ פְּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֲצֹרֹן: יט וְחֲצֹרֹן הוֹלִיד אֶת־רָם וְרָם הוֹלִיד אֶת־עֲמִינָדָב: כ וְעֲמִינָדָב הוֹלִיד אֶת־נַחֲשֹׁן וְנַחֲשֹׁן הוֹלִיד אֶת־שִׁלְמָה: כא וְשִׁלְמוֹן הוֹלִיד אֶת־בְּעָזָה וּבְעָזָה הוֹלִיד אֶת־עֹבֵד: כב וְעֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשִּׁי וְיִשִּׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד:

❖ ביאור על פי המלבי"ם ❖

(יח) עתה מייחס הכתוב את כל השתלשלות הדורות מפרץ, בנו של יהודה בן יעקב ועד דוד המלך, ואלה תולדות פְּרֶץ, פְּרֶץ הוֹלִיד אֶת חֲצֹרֹן.	יהודה בזמן חנוכת המזבח במשכן, ונחשון הוֹלִיד אֶת שִׁלְמָה.
(יט) וְחֲצֹרֹן הוֹלִיד אֶת רָם, וְרָם הוֹלִיד אֶת עֲמִינָדָב.	(כא) וְשִׁלְמוֹן [הוא שִׁלְמָה המוזכר בפסוק הקודם] הוֹלִיד אֶת בְּעָזָה, וּבְעָזָה הוֹלִיד אֶת עֹבֵד.
(כ) וְעֲמִינָדָב הוֹלִיד אֶת נַחֲשֹׁן, שֶׁהָיָה נָשִׂיא שֶׁבֶט	(כב) וְעֹבֵד הוֹלִיד אֶת יִשִּׁי, וְיִשִּׁי הוֹלִיד אֶת דָּוִד.